

Bilingüisme i bigàmia

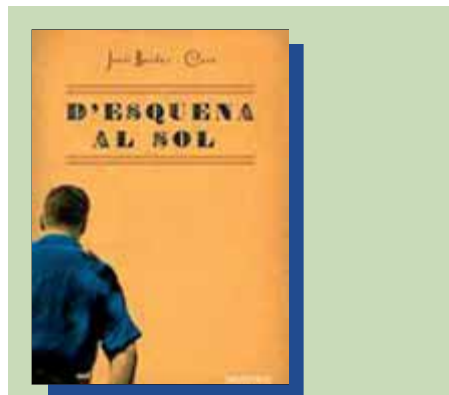
De tots els empordanesos esventats i genialoides, el més desconegut és Delfí Dalmau i Gener (Figueres, 1891 – Barcelona, 1965). Esperantista, fundador de la xarxa d'acadèmies de llengua Dalmau, va dissenyar diversos mètodes de taquigrafia i va editar per primera vegada discos per aprendre català amb les veus d'ell mateix, de Pompeu Fabra i de Mercè Rodoreda. Periodista i novel·lista, va defensar el poliglòtisme passiu, és a dir, el fet que cada parlant s'expressi sempre en la seva llengua i miri d'entendre els altres quan parlin la seva. Al capdavant –com diu ell–, els parlants de llengües romàniques «parlem tots llatí». Delfí Dalmau no va tenir gaire sort, ja que l'esperanto i la taquigrafia van ser causes perdudes, i el seu llibre *Poliglòtisme passiu* va ser destruït pels guanyadors de la Guerra Civil. Voliana Edicions l'ha rescatat ara en una edició a cura de Jordi Solé i Camardons, que hi ha afegit altres documents, com la carta que Dalmau va enviar al president Azaña el 1935. Per a Dalmau, el poliglòtisme actiu equival, ras i curt, a la «imbecilització lingüística» ja que duu a la destrucció de l'esperit de cada llengua, la que cada parlant usa amb la competència que dóna la dedicació plena a un idioma. *Poliglòtisme passiu* alterna l'argumentació vehement i l'anecdota lingüística. Un català diferencia *tastar, provar i emprovar*, però aquesta distinció desapareix en contacte amb el castellà, una llengua que fa avançar un verb com *apretar* mentre fa recular *cargar, prémer, empènyer i pitjar*. La confusió entre *el llum i la llum*, entre el *greix* i la *grassa*, també són producte d'aquesta interferència diària. En la carta a Manuel Azaña, Dalmau ho deixa prou clar: «Estrangers, si no bàrbars, són lingüísticament els catalans a Castella. Estrangers, lingüísticament, els castellans a Catalunya.» La manca de precisió dels parlants bilingües implica una condemna moral: Dalmau els considera «invertits» i «degenerats». En l'article *Poliglòtisme i vergonya*, estableix que «el bilingüisme és com la bigàmia». Poc després es refereix a les «concupiscències bilingües», a les «promiscuïtats bilingües». Amb més finesa s'expressa un periodista rossellonès citat per Pío Baroja, també documentat en el llibre: «*Habla usted muy bien el francés. Ya se conoce que es usted español.*»

Els falangistes i els seus (altres) fills

Jordi Bordas torna a la literatura amb «*D'esquena al sol*», una novel·la sobre el franquisme i alguns dels que s'hi oposaven

XAVIER CORTADELLAS xcortadellas@presencia.cat

D'*esquena al sol* no sembla d'entrada el millor títol per a una novel·la. No atrapa gaire i em fa l'efecte que poca gent de menys de quaranta anys ho relacionarà ràpidament amb el *Cara al sol*, l'himne de la Falange. Encara que sigui per raons diferents, tampoc no agrada a Dora, la germana d'Albert Maristany. Però per a Dora, *D'esquena al sol* és només la part central d'aquesta novel·la, la més extensa de les tres en què es divideix, consisteix bàsicament en la biografia de Francesc Maristany, pare d'ells dos. En conjunt, però *D'esquena al sol* és de molt bon llegir. Bordas ha escrit una novel·la de dues generacions on el lector va coneixent una època –del franquisme als nostres dies– i les vides de Francesc Maristany –nascut en un poble tarragoní, metge otorinolaringòleg i fill d'un apotecari força més dialogant que ell, combatent franquista, falangista amb tots els tics d'una persona autoritària, despòtica i contradictòria, especulador en els seus últims anys– i d'Albert Maristany –estudiant a l'última dècada del franquisme, militant comunista durant uns anys, exiliat a París també durant uns anys, llicenciat en sociologia, divorciat com tants altres de la seva edat i com Dora, la seva única

«D'ESQUENA AL SOL»

Autor: JORDI BORDAS I COCA
Editorial: METEORA
Pàgines: 324 / Preu: 19 €

La història d'un conflicte generacional que abasta vuitanta anys de la nostra història. Francesc Maristany, un vell falangista, i Albert, el seu fill comunista, en són els protagonistes.

JORDI BORDAS I COCA

(Barcelona, 1943) escriptor i traductor. Va publicar teatre als anys 60, i després d'un llarg parèntesi va tornar als 90 en el camp de la narrativa i va obtenir nombrosos premis.

NOVETATS EDITORIALS

«KABUL I BERLÍN A L'ÚLTIM SEGON»

Autor: JOAN MAS I VIVES
Editorial: PROA
Pàgines: 368 / Preu: 20€

Tres amics mallorquins que van compartir infantesa al mateix barri han seguit

trajectòries personals i professionals molt diferents: el periodisme, l'esport i la carrera militar. Molts anys més tard reprenen la relació i el relat ens porta a seguir l'evolució de les relacions humanes amb una viva radiografia de la conflictivitat al món durant el canvi de segle.

«EL VOL DE LES PAPANONES»

Autor: FRANCESC PANÉ
Editorial: PAGÈS EDITORS
Pàgines: 298
Preu: 20€

És una novel·la de luxúries corals, d'amors envilitos i de flonges fidelitats. En la ressaca de la segona Guerra Mundial, els protagonistes d'aquesta història se saben atrapats en un temps que ja no podrà ser seu. El passat ha injectat en les seves artèries el verí d'una desesperança que els dissol inevitablement.